

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

Surt els dies 15 i 30 de cada mes

Número 5

Vins fins de Champagne

C. GAUTHIER & CIE

CASA FUNDADA EN 1858 — EPERNAY - FRANCE

Agent General a CATALUNYA: Joan Margarit Pallí.--Palamós

ÚNICO LICOR Y ELIXIR

elaborado por los **PADRES CARTUJOS**
en la fábrica de la Unión Agrícola. - TARRAGONA

Exigir esta marca

De venta en Palafrugell: en casa de D. ANTONIO COMAS, colmado LA ALEGRÍA, y en los principales colmados de Cataluña.

Depositarario en Barcelona: FORTUNY HERMANOS, Hospital, 32

D. Tell

CIRURGIÀ - DENTISTA

St. Llorens, 12, 1.er

St. FELIU DE GUIXOLS

Assegura tots els treballs

propis de la seva professió

Tots els dijous a PALAFRUGELL

FONDA DE LA ESTRELLA

massa i carregant tot el pes sobre aquell que, vos han dit, s' ha encarregat de la expiació. Ja que pera vosaltres, va deixar-se coronar d' espines, no teniu altra tasca que ballar. A la vostra conveniencial! Pro, amics meus, ja es una altra cosa el saber aont aquesta dança vos porta.

EINAR

Ah! ja comprenc! Es una cançó nova, en boga per tot el país. T'ú ets d' aquella jova pollada pera qui la vida no es més que pols i vanitat i que vol, blandint les teies de l' infern, precipitar el mon dintre una gaveta de cendres.

BRAND

T' enganyes. No so pas un predicador de carretera. No parlo pas com a servidor de la Iglesia. Am prou feines si só cristiá. Pro se que só home, i se també lo que seca el moll del nostre poble.

EINAR (somrient)

Veten-aquí una de noval Nostre bell país
acusat d' empenyer el goig de viurer l' excés!

EINAR

Vi dolç dins copa de plata....

AGNÉS

Cançons en la nit d' estiu....

EINAR

I la boira del Nord separava-s davant nostre.

BRAND

I are, aont aneu?

EINAR

De dret, fins a la vila.

AGNÉS

Jo hi visc allà.

EINAR

Sols hem de franquejar una cima i assolirém el fiord. A l' est, dins la badia, trovarém

un cavall d' Aegir (1) am son plomall de vapor al front. Ens emportarà fins a casa on la boda ns espera. Després pendrém el vol vers el Sud, parells a dos cignes que sen van ple-gats....

¡BRAND

I després?

EINAR

Una vida de diversió i de joia, gran com un somni, bella com una llegenda. Sápigas qu' aquest bell matí de diumenge, sense capellá, al mig de la plana, nostra vida fou be-neita, oferta a una pau sens barreja, consagrada a una festa eternal.

BRAND

¿Per qui?

EINAR

Per la colla joiosa. Al só de les copes entretopades, ella ha tirat l' anatema sobre tot nú-

(1) Aegir: el Neptú de la mitologia escandinava.

BRAND

An el Deu que tú has nomenat ton Deu.

AGNÉS (apartant-se)

Aném-sen Einar!

EINAR

Brand!

BRAND

El deu dels esclaus, del remença corbat sobre l' terróç. Será enrotllat dins son sudari; será clavat dintre sa caixa a la llum del día. Calia qu' aixó acabés. Compreneu: ja feia se-gles que s consumia.

EINAR

Brand, estás malalt.

BRAND

Jo m trovo com el pi de les montanyes, com el bruc de les planes, plé de frescor i de salud. El malalt es el segle, es la raça d' avu que s tracta de curar. Ah! vosaltres sols pensu am jocs i am festes galants. Vosaltres ja voleu creurer un xic, pró sense ficxa-us-h!

EINAR

Aon vas, are?

BRAND (bruscament, am tò aspre)

No m' ho preguntis pas!

EINAR

Perquè?

BRAND (cambiant de tò)

Es veritat, sí! El barco que vos espera a vosaltres dos, també se me n' emportarà a me mi.

EINAR

Mon corcer de bodes? *Hurrah!* Sents, Agnès, fá l caní am nosaltres.

BRAND

Sí, pro jo vaig a funerals.

EINAR

De debó? a qui enterren?

vol qu' amenaci nostra lleuger bregol de verdor. Ella ha desterrat de la llengua les tristes paraules que parlen de llamps i d' oratge. I, coronada de verdor, ens ha desposat, vers fills de l' alegria, fent cara a l' hivern i a les gebrades.

BRAND

Adeu, tots dos! (vol rependre son camí)

EINAR

(fá un moviment i examina an on Brand am més atenció)

Esperen un moment! Me sembra reconeixer vostra cara.

BRAND

Jo só un estrany per vos.

EINAR

I no obstant, serà a l' escola, serà a casa, més crec recordar.....

BRAND

A l' escola, sí: en aquell temps erem amics.
Era un nen. Are só un home.

EINAR

No pot ser! Vos no sou pas (sent un crit) en
Brand! Però, sí, ets tú! Jo t reconec al fill!

BRAND

Jo t' he reconegut desseguida.

EINAR

Quina alegria de veure-t! Guaitem. Tu ets
el mateix, sempre replegat en tú, fugint de la
colla esbojarrada dels companys, separan-te
dels nostres jocs.

BRAND

Jo era un estrany entre vosaltres. A tú, no
obstant, creia haver-te estimat. Més tots vo-
saltres, els qui veniu del sud, sou fets de una

altra pasta que jo, nascut sobre aquesta cos-
ta, a l' ombra d' una aspra roca.

EINAR

Veritat, men recordo, tú ets d' aquesta en-
/contrada.

BRAND

Sí, i mon camí m condueix per aquí.

EINAR

Que vas més lluny?

BRAND

Sí, vaig més lluny. Travesso mon país, ben
depressa.

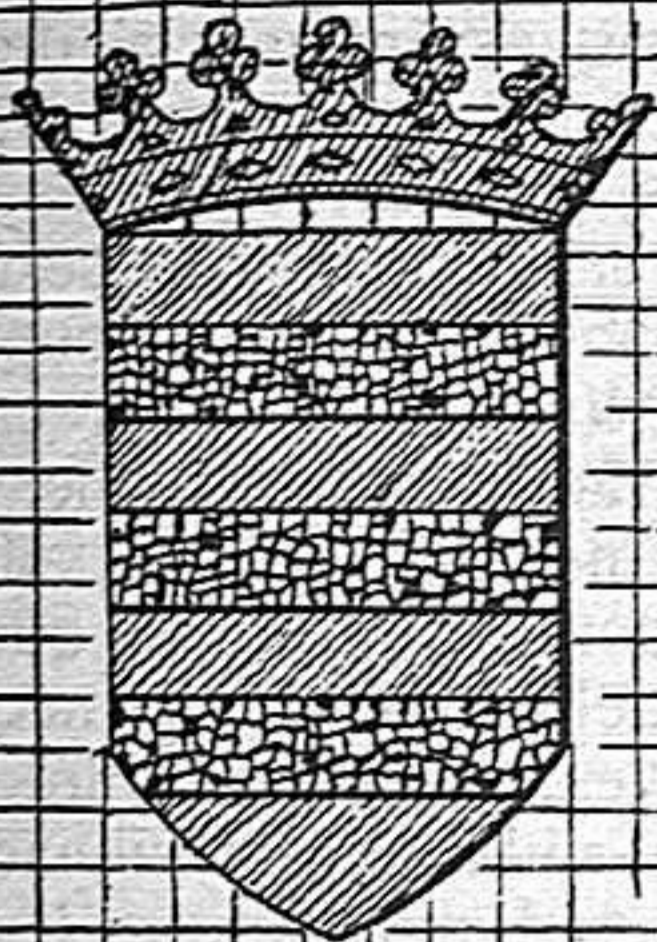
EINAR

No ets capellá?

BRAND (sorríent)

Pastor suplent. Com una llebra dintre l
bosc are ting el jáa aquí, are el ting allá.

Palafrugell 30 Setembre de 1905

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

SUMARI: *La qüestió escandinava*, per Martí Roger.—*Les Momies*, per Prudenci Bertrana.—*Parlament*, per Miquel de Palol.—*La tristesa del vell pastor*, per Alphons Trinxet.—*En vaga*, per Emili Zola.—*Bucòlica*, per Enric Bosc i Viola.—*Exòsmossis del poeta*, per Carles Rahola.—*Pasqua florida*, per Joan Linares i Delhom.—*Una cançó trista*, per Joan Bta. Camós.—*A una dona*, per Antón Busquets i Purset.—*Els pobles morts* per Joaquim Pla.—*Noves*.—Folletí: *Brand*, per Enric Ibsen, plec IV de la traducció Catalana.

La qüestió escandinava

II.

La història propiament dita dels pobles escandinaus, no comença fins a llur conversió al cristianisme. Però coneixem alguns fets anteriors an aquella època, per la relació que tenen am la història d'altres països, tenim els dades de la prehistòria, i una colecció de sagas, tradicions orals trasmeses de pares a fills, quin conjunt es conegut amb el nom de *Edda*, poguent aixís formar-nos un concepte clar del caràcter, consuetuts i manera d'esser d'aquells pobles, avans de constituir les organitzacions polítiques pròpies dels països civilsats.

Algún dia tingué crèdit la hipòtesis de que ls barbres que invadiren l'imperi romà eren originaris de l'Escandinàvia, suposició arrecanada desde fa temps tenint en compte la impossibilitat de que l nombre d'invasors pogués mantenir-se en unes terres que avui aplicant tots els progressos de l'agricultura, de l'industria i de la navegació sols compten uns deu milions d'habitants. Els goths i demés tribus germàniques qu' allí s'instalaren, provenien, com les altres, de l'emigració ariana, i arrecanaren cap a les regions polars a les races primitives, les que havien viscut

en la edat de pedra, i conegueren mes tart el bronzo i altres metalls, tal volta per les expedicions dels fenicis, com hi ha qui suposa.

La caça i la pesca devien constituir el principal modo de viure en un terrer estèril en gran part, cobert de boscos i trencat per llacs; no poguent per lo tant mantenir una població nombrosa, s'havien d'ensajar tots els medis pera fugir de la fam. Se conta que a la Jutlandia s'prengué l'acort, a fi de disminuir el nombre de boques, de degollar els vells i les criatures (consuetut de moltes tribus selvages) i que oposant-se-hi enèrgicament una mare pera salvar la vida de sos fills, se determiná sortejar els qui havien de sortir del territori; sorteig que s' repetí periodica-ment establint-se com a llei. Si l primer fet no es cert, ho es la costum, per altra part propia també d'altres pobles arians, per lo que es probable que tingui son origen en les primeres desmembracions del poble pare.

La novetat, es la forma i manera de la emigració: no tenien altre camí que l mar, la *via dels cignes* com diuen en llurs cants, i per xoforen pirates que, apressaren els barcos dels altres navegants, saquejaren les costes dels països rics i habitats, i s'establien allí on podien destruir ó dominar la població, i en les illes desertes. Ells foren els que s'feren amos de les Noves Hebrides, de la Islandia, i altres

illes e illots, els que posaren el peu en la Groetlandia i tal volta també en la part nord del Continent americà.

També devallaren de les costes escandinaves aquells pirates coneguts amb el nom de *normands* (homes del nord) que durant els segles VIII, IX, X i XI i probablement avans, portaren el terror a tots els països aon sobre les runes del imperi romà s'anaven formant les nacionalitats, convertint les costes en deserts, establint-se més o menys temps en varis llocs, i constituint definitivament dos estats polítics organitzats: el ducat de Normandia i el regne de les Dues Sicilies; si bé tant al nord de la Galia com al mig-dia de l'Italia, llur personalitat s'anà esborrant, essent la característica d'ambos estats el predomini de la llengua, lleis i costums del poble vençut. (1)

El gènere de vida indica el caràcter dels pobles, i així per lo tant, de les pirateries, podem deduir la feresa i barbarie dels escandinaus, qualitats posades de manifest en altres fets de que ns parla la història, i molt especialment en les relacions que s'troven en les *sagas*.

En mig de supersticions que ls feien sacrificar vides humanes als Deus, i consultar aquets avans de recalar en un punt o d'establir una colònia, demostren un valor extraordinari que ls fa perdre el respecte i la por a la mort, i una confiança tan gran en ells mateixos, que sembla incompatible amb llurs creences, desafiant a voltes an els sers sobrenaturals.

Lodbrok, derrotat i fet presoner per Ella rei de Nortumberland, fou posat en un clot rodejat d'escorçons, i en lloc d'amilanar-se entonà un cantic de guerra, que conegut dels seus els excità a venjar la mort terrible de llur quefe. Les dones son animades pel mateix esperit de feresa característic dels homes: en totes les expedicions hi figuren les *verges dels escuts* que premièn amb abraçades el valor demostrat pels combatents, i algunes n'hi ha que s'distingeixen amb les armes. Se llegeix en un *saga* que una filla d'un rei suèc fa tals proeses de valor, que posada per son pare a governar una comarca, reb el títol de rei, combat amb tots els que pretenen la seva ma, vençant-los i fent-los matar o solzament mutilar fins que vençuda per un, retorna les armes a son pare dient-li que renuncia a la glòria i torna a ésser dona.

Epissodi es aquest molt semblant al de Brunilda regina d'Islandia que s'llegeix en el famós poema dels Nibelungen. No s'troba en les *sagas* cap sentiment de pietat i de mise-

ricòrdia; les concessions que s'fan an els vençuts son plenes de feresa; lo que s'hi llegeix son guerres, pirateries, robos, seduccions, incestes, adulteris, en que intervenen les supersticions més estranyes: influencias dels caràcters rimics, ondines, salamandres, silfes, gegants formidables, nans astuts, & &.

Al convertir-se al cristianisme, conserven al principi ls escandinaus moltes de supersticions i gran part de llur feresa: no s'canvia en un moment el caràcter d'un poble. Però l'influencia de les noves creencies, adoptades primer per les dones que son les que formen an els homes del demà, havia necessàriament d'endolcir les costums, a lo que hi ajudava el cambi de vida, més fàcil cada dia amb els progressos de l'agricultura i de la industria. La pirateria arriba a ser una excepció, havent-se constituït una companyia pera reprimir-la, se respecta la vida de les criatures i dels vells, se porten als tribunals moltes qüestions qu'avans resolien amb les armes, apareixen els gremis d'oficis amb caràcter religiós, l'organització política se fixa, reglamentant-se els drets dels elements que componen l'estat, en fi, se va introduint poc a poc la civilització, seguint el progrés un moviment accelerat, fins arribar a l'estat actual en que aquells pobles, que vivien encare en estat semi salvatge, quan al mig-dia d'Europa florien les arts, les lletres i les ciències, el comerç i l'industria poden avui donar-nos lliçons de lo qu'és civilització i cultura.

Sembla que ls que avui procuren amicalment resoldre un conflicte que en tots els demés pobles se resoldria per les armes no poden ser de la mateixa raça d'aquells pirates tant poc respectuosos de la vida humana, quin goig més gran era el saqueig i el pillatge. Sembla mentida que ls suècs d'avui que, més nombrosos i més rics que ls noruegs, se avenen a fractar amb ells, descendeixin de aquell Lodbrok que morí mig enterrat voltat per escorçons, i dels companys que l venjaren. I no hi ha dubte que la raça es la mateixa, i el lloc es el mateix.

Grans ensenyances s'han de despendre de l'estudi de la manera com s'ha produït evolució tan immensa, i seria de desitjar que ls sociòlegs i ls historiadors emprenguessin aquesta tasca.

Fixant-se solament en la manera com apareixen en la història ls tres pobles suèc, noruég i dinamarqués, i en llurs diferents unions i separacions, de lo que m'ocuparé en un altre article, s'arriba a fer-se un càrrec del verdader caràcter del conflicte actual, ressaltant més el progrés efectuat pels escandinaus.

MARTÍ ROGER.

(1) Quan el duc de Normandia conquerí l'Inglaterra i seu poble parlava francès i estava subjecte al regim feudal.

LES MOMIES

No m fan goig les momies! Son fredes, ertes, mortes i esternellades i no men fio. Les he vistes tants cops aixecar-se de son mesquí sepulcre, les he vistes tantes voltes sortir de la foscor mostrant-me ls fruits esquistos i ple s de floridura de son passat; he oit tantes vegades llur veu ressonanta i envanescuda dictant regles, donant concells i despreciant tot lo que creix lliure, tendre i ufanós dins l'espai atzurat, que a cada pas tinc por de trobar-me enfront dels que morien i sense corromprer-s am llur fato d'art o literatura sotjen en espais tenebrosos, sot lloses d'oblít, covant l'enveja, amenaçadors.

Si, ells també foren en altres temps, i futsiquejant per la vida els hi vingué a les mans una ploma, un pinzello una lira i jugaren no amb ingenuïtat de infants, sinó amb encarcament de vici, sempre arran de terra, escarnint lo que oviraven en els alts planells inaccesibles.

Moriren de sequetat de cor, d'enfredorament de ànima, amb el cervell verge de resplandors i de tempestes, arrapats fortament a llur vagatje. I ls parents compassius i resignats aixís els enterraven i en son reconet de pau burgesa, en sa tomba ignorada, hi desaren els juguets, aquells juguets venerables qu'excitaren la admiració de llurs progenitors.

Alli romanen empedreïts i son seny conserva encara mitja dotzena de idees, sa ma engrapa lassa i toçuda els instruments propis de son art predilecte, sa testa reposa sobre un llibret que conté unes quantes regles insubstituïbles i tancats hermèticament, ja mai més cap veu ni cap vesllum de fora pod interrompre son dormir de cosa.

No s pudreïxen mai: esperen, un esperar fatidic, una calma d'espia, una pasivitat enganyosa....

Malignes i venjatus alli resten i quan els anys semblen haver-los anorreat, a l'impensada, es redressen, sorgint per encant del rás de terra, paorosos com fantasmes i am la ma enlaire us escomuniquen, us malaeixen i us escupen. I per estrany miracle encara ofenen, encara embruten, encara poden llurs escupinades d'estatua, ¡Oh quina fator mes horrible l'ensa la saliva de les momies!

Perxó m'aparto de les tombes, no m'espanten els ossos calzinats, ni el repugnant vellugueig dels cucs, pro tot ho temo, tot ho espero tot ho malició dels que incorruptes resten caiguts, endurits de vanitat, en els foscos amagatalls del fracàs, am rotals inexpressius sobre llur sepultura ostentosa.

Un lleu huf de l'enveja sol fer ressucitar sa maligne energia. I us dic que estém indefensos contra les escomeses de les momies. Llur carn de granet fa rebotre les sajetes de l'ironia, llur inflexibilitat de roca inutilisa vostre esforç i envá posareu en la

lluïta la furiosa empenta del ta eut i la aclaparadora embestida de la raó, no lograreu pas atuir-los.

Están disposats a tot: fan valdre ses carns arrugades; sos cabells blancs; son front pansit on s'hi llegeix una recepta que us mostren am l'orgull d'ultra-tomba, amb aquesta mena d'infalibilitat que dona la esperiencia, amb aquesta llei de convicció dels fantasmes que parlen en nom del misteri, amb aquest aire profètic de les visions tenebroses, de les ànimes vagabondes; us agombolen a sobre el pes dels anys; el testimoni de sa gernació; invoquen als seus coetanis, un centenar de nois i verjes que deixaren admirats am llurs obres i que ara segueixen venerant-los, fent-els-hi grans acataments d'esclaus enlluernats, d'ignorants fetixistes.

II

En les viles i ciutats petites solen formar-se les momies. L'ambient de carrincloneria i mansuetut que allí s respira sembla esser propi a la momificació dels homes. Apenes una afició apunta, apenes un individu mostra certa disposició per alguna cosa ja l'consagren génit, ja l'ofega la celebritat desseguida i aixís s'empedraeix i aixís resta i aixís, dintre els esquistos oritzóns de son ataüt, s'engalla, s'estufa, i devè insoportable.

I son nombroses les momies, en cada carrer n'hi ha una, una que ls veïns veneren i defensen com a cosa propia, amb heroisme patriòtic, com un penó gloriós sota quina ombra el llorer no s mustiga ni l'encenser s'apaga.

Pronuncieu despreciativament el nom d'una momia venerada i us fareu mal-veurer d'un nombrós estol de botiguers de bon regent lo mateix que si haguesiu insultat el bondadós sant que, presidint el negoci al fons de la tendeta, ha presenciat com tres o quatre generacions, pesaven curt, medien curt i feien bossa.

No intenteu res companys meus contra les momies si voleu fruïr de repós en aqueixa vida. Les pedres, les honrades pedres del carrer que han sofert resignadament les petjades del génit, els companys de brenades, els amics de llurs pares, els parents que la distancia ha fet soportables i els criats i criades testimonis admirats de son obrar, s'aixecarán a la una contra vosaltres.

Tingueu present també que les momies mai perdonen. ¡Pobre del que s mofi de son jugar! ¡Desgraciat del que somrigui al contemplar sos gastaments. La momia farà l'orni pro esteu segurs que, com l'escarbat de la faula, prepara sa boleta, sa boleta d'inmondicia que llensará, quan convingui, sobre l mantell de Júpiter.

PRUDENCI BERTRANA

PARLAMENT

*Jo vaig a conta-se una nota de sol:
sol de carrers grisos i d' animes soles;
Es el raig de llum, el raig de alegria,
que passa per mi quan s' apaga el dia.*

*No es pas, no, una nena, de ulls tristos i clars,
—la infantesa anémica dels vells bulevards;—
Es un cant d' anyor, al cel dels infants
sobre un rostre pàlid i un vestit de dol,
es una rialla que passa captant,
a tots qui al mirar-la s' omplen de conçol;*

*Es un rostre pàlid per mals que vindrán,
que en l' espill dels vidres dels aparadors
se mofa somrienta dels propis dolors.*

*Pel blau del cap-vespre, passa pels carrers
a frec dels linfàtics i humils botiguers,
desfent la sardana de llurs infants;
escampant un rastre de llums i cançons,
—de llums d' altres astres, de cants d' altres mons.—*

*Amb un vellet cego va fent el camí;
—¡pobre vellet cego, que marrades fá!—
i al compàs planyivol del vell violí,
esgrana corrandes d' un país, llunyá;
d' un país qu' oint-la, me penso anyorá.*

*Jo la veig que passa riguent a tot-hom,
amb un blanc somriure de flors de ametllé;
ni pels que la aparten un despreci té:
¡Ses mans quan pidolen; que blanques que son,!*

¡Pobre nena pàlida que passa pel mon!

*Més, bé deu saber-ho lo qu' es un cor trist,
que sempre que passa devant mon casal,
—palau de boemi d' un sol finestral.—
s' atura, no cantà, i alça fins a mi
els seus ulls egipcis, molt dolços, molt blaus,
i veig en sos llabis un riure lluí
del tó de la nota del vell violí.*

*Si m sap rera els vidres, m' hi allarga les mans,
escopsa la almoina tot saltironant,
escopsa la almoina, somriu bellament,
i posa als seus llabis, petits i saquants,
la pobre moneda, qu' he besat jo avants,
i escolto la estrofa de un petó morent.....*

*D' un vibrant petó,
qu' es la última nota de la gran cançó
que s perd pel silenci de l' ample blavó.....*

*.....¡Oh amics melancolics de la Vila gris.
Obriu-li les portes a n' aqueix somris!...*

La tristesa del vell pastor

Quan l' Hipólit, el vell pastor d' Almor, arribá an el bell cim del puig, restá llarc temps dret vora una cinglera de cara a tramontana. Amb els ulls fixes al horitzó llunyá, amb el cos de una immobilitat encarcarada, el cap alt, el pit enfora destacant-se negrós en el cel blau i se-ré del mig-dia, semblava talment una roca sortint del cingle guardiana de prades i boscos presidint una bacanal de llum i color.

Malgrat aquells herbatges verdejant luxuriosos i aquell cel somriguent serenitats, el vell pastor estava trist: una tristesa plácidament fonda, callada, gris. Tots els seus somnis, totes les seves preuades illusions, havien caigut sota la veritat aclaparadora que pesava demont d'elles com mortalla de plom que impossibilitava tota mena de resurrecció.

—¡Maleíts siguéu! ¡Que Deu vos condemni!
¡Maleíts siguéu!—bramolava sordament i a gropades, dret, immovil vora el cingle.

El pastor havia nascut i viscut en aquella rodalia i casi pot dir-se cim d'aquell espadat. De menut, quan sos pares encar no l tenien am

prou confiança pera encomanar-li el remat, sempre visitava i gaudia aquell paratge com si li manqués aquella grandiosa balconada al Pirinéu pera viure. Quan fou mes gran i ls seus pares li confiaren les ovelles de llur masía, aquell fou el seu únic lloc d'esbarjo i engegada. Aquell grandió anfiteatre de montanyes quina graonada arribava fins á llepar les cristallines aigües del Fluviá, pod ben dir-se que va esser el sol testimoni del seus jocs de mainada, dels crits i bleixos febrosencs quan la sanc de tota una joventut començá a correr lliurement dintre ses venes, dels frisaments de dupte quan per primera volta vegé enmirallats dintre l crestell de l'aigua uns cabells grisos i un front solcat d'arrugues. Tanta coneixensa, feia que tot aixó ho estimés amb encantament venerable i devota fruició a l' hora. Lo mateix els rostolls que agrisaven a claps les montanyes de primer terme, que ls faigs i pibets de les llunyadies clares; els boscos negrosos d'alzinars i llenriscles i les serralades ermes i rocoses. Ho estimava tot, tot, fins la visió agrisada de calcuna vila que s veia per un forat de montanya.

—¡Que hermós! ¡Deu meu que hermós!—

deia l'Hipòlit escampant arréu sa mirada pren-
yada de serenors i dolceses, tranquila, placé-
vola.

Un dia, vegé com una mena d'esllavissada
en les primeres prades d'Espinau. Aixó era l
començ de la primavera, quan els botons dels
arbres tot just havien romput pera engarlan-
dar-los amb un fullám tendre i humit. I vin-
gueren nous jorns, i la via s'aná allargant en-
dintre les montanyes vorejant cingleres, es-
munyint-se pels fondals, resseguint carones
fins a perdre-s a un lluny blanc i bromós com
imperceptible pinzellada d'ocre.

El vell pastor, desde son setial somniá.
Aquella carretera feia divagar fantasiosament
a la seva ánima senzilla amb un poble que
pressentia darrera les grans montanyes. Som-
niava amb una gran ciutat plena de sol, fre-
ssejanta, poblada per homes ferrenys i sabis
que escampaven arreu llur sabiesa, per dones
hermoses vestides am riques teles i voltades
per un estol d'infantons cridaires, riolers, de ca-
ra lleuament rosada; amb unes colles de joves i
minyones que llensaven alegria per tots cos-
tats, que deixaven bona llevor d'amor per tot
allá on passaven. Arréu la vida senyora i ma-
jora de totes les coses.

I fantasiat aixís, mirava fit a fit la llarga
via esperançant véure-hi un punt lluminós
vanguardia realisadora dels seus somnis.

Passaren jorns i més jorns i la carretera res-
tava deserta. Els ulls blaus i tranquils del pas-
tor la ressegüien am poruga devoció, am
temensa de no poder gaudir la primera arriba-
da que fessin la gent d'aquell poble tan bella-
ment somniada.

Havia arribat l'hivern fredelúc i rúfol. Sota
un cel de grisors mates, el caminal blanc com
un glop de llet s'esmunyía com un tou de ver-
dor fosca, casi negra. L' Hipòlit encar se la
mirava perque encare creia, quan fitá un for-
migueix de punts negrosos en lo més llunyá.
Aquella tonalitat ja l va ferir puig ell espe-
rançava quelcom brillant, un color nou a sos
ulls. El negre li recordava coses funeraries,
tempestes, pors estranyes, misterioses i l' o-
diava; mes tenia esperança i va seguir mirant.
El seguici s' apropiava. Ja veia lo que era.
Una llarguíssima filera de carros curulls de
troncs d'arbres, d'aquelles plantes que foren
son orgull i sa joia.

Esperava la vida i tenia a sós peus uns ho-
mes petits, molt petits, que anaven d'acompa-
nyants a la mort en sa obra destructora.

—¡Maleíts sigéu! ¡Deu vos ha de castigar
follament! ¡Maleíts!

Gaire be una anyada tingué que renegar a
la comparsa de la mort.... Després, la trista
recordança sempre que veia aquella via blan-

ca mortalla de ses illusions, vorejada pel
brancam sec dels arbres caiguts.

—¡Maleíts sigéu per sempre!—L' Hipòlit,
dret vora el cingle maleínt serenament, era el
sant, el gran sacerdot de la bellesa anatemati-
santan els xorcs, an els masells, an els lla-
dres, an els malvats.....

ALPHONS TRINXET.

Besalú 28 Juliol 1905.

EN VAGA

I

Al matí, quan els obrers arriben al taller, el tro-
ben fret; am la negror de tristesa de ruina. Al cap
de la gran quadra, la máquina está muda, am sos
braços magres i ses rodes inmóviles, augmentant ai-
xís la malinconia del lloc; ella la qui anima ordi-
nariament tota la casa am sos esbufecs i terratré-
mol com batecs de cor de gegant que treballa sem-
pre am dalé.

L' amo baixa del seu escriptori i diu amb áire de
tristesa an els treballadors:

—Fills, avui no tinc feina pera donar-vos.... Nin-
gú m fa demandes; de tots cantons rebo contra-
ordres i vaig a quedar-me carregat de género.
Aquest mes de Desembre am que jo contava,
aquest mes, qu'era l de més feina ls altres anys,
amenança arrunar a les cases més fortes. Hem de
parar-ho tot.

I notant que ls treballadors se miren els uns als
altres am la recança d'entornar-sen a casa i l te-
mor de no tenir pa l'endemá, en veu mes baixa
afegeix:

—No es que jo siga egoista, nó, vos ho juro. La
meva situació es tant trista com la vostra si no ho
es més. En vuit dies, he perdut cinquanta mil
francs. Si paro l treball es per no fer més fondo l
forat: no tinc un xavo pera pagar els venciments
del 15... Ja veiéu qu' ós par-lo com amic, que no
vos amago res. Pot-ser demá vindran a embargar-
me. Més que hi farém, si no n tenim la culpa no-
saltres, no es cert? Hem arribat fins ont hem po-
gut. Jo hauria volgut ajudar-vos a suportar aques-
ta mala tongada: però es impossible, m' han ater-
rat; no tinc pa per partir.

Llavors els hi estén la ma. Els obrers hi encai-
xen silenciosament, i, durant alguns minuts, res-
ten allá contemplant amb els punys closos les ei-
nes en vaga. Els altres matins, ben dejorn, les
limes cantaven, els martells marcaven el compás,
i tot aixó sembla ja dormir en la pols de la runa.
Son una vintena o una trentena de families que la
setmana entrant no podrán menjar. Algunes dones
que trevallaven en aquest taller estan a punt de
plorar; els homes volen aparentar més fermesa,
fan cor fort i diuen qu' a París no s mor de fam
ningú.

Després, quan l'amo ls deixa i l veuen partir, caigut en vuit dies, aclaplarat pot-ser per un desastre major encara del que confessa, sen tornen un a un pantejant, amb el nus a la gola, corgelats, com si sortissin de la cambra d' un mort. El mort es el trevall, aquella gran màquina muda, qu' en l'ombra sembla una carcanada sinistre.

II

L' obrer vaga per fora, per carrers i places. Ha consumit vuit dies rodant sense poder trobar feina. Ha anat de porta en porta oferint sos braços, ses mans, tot son còs sense mirar la mena d' ofici ni que fos el més infim, el més cansat, el més estragador. Totes les portes ha trobat tancades.

Llavors s' ha ofert a treballar per mig jornal. Ni per aixó aquelles s' han obert. Treballaria per no res, pero ni per res el volen. Es la crisis terrible que truca als vidres de les habitacions dels obrers. La basarda ha parat tots el treballs i l diner, el diner poruc, s'es amagat.

Al cap de vuit dies ho ha acabat tot. L' obrer ha fet una tentativa suprema i n torna poc a poc, am les mans buides, abatut de miseria. Aquell vespre plou, el fane dona á París un aspecte fúnebre. El obrer camina am l' aigua a l' esquena sense adonar-sen, no sentint sinó la fam i parant-se pera arribar menys aviat. Guaita per un moll del Sera, les aigües engroixides rodolen am llarga remor, onades d'escuma blanca s' escarxen contra la pila del pont. L' obrer s'abalança més, la colossal maror passa per sota cridant-lo furiosament. Troba que seria una cobardia i sen va. La pluja ha parat. El gas flameja dins dels aparadors dels argenters. Si trenqués un vidre, d'un grapat sen duia pá per anys. Les cuines dels restaurants s' encenen i veu gent que menja darrera les eortines de musselina blanca. Apreta l pas, i pujant cap al seu barri, desfilen per sos ulls les botigues de rostits, cansaladeries i pasteleries de tot el París golós que hi acut a les hores de menjar.

Com la dona i la nena ploraven al matí, les hi ha promés pá pel vespre i no ha gosat anar a dir-les-hi qu' ha mentit, ans d' esser vespre. Tot caminant se pregunta com entrarà á casa, que ls hi dirá pera fer-les-hi pendre paciència, quan ja no poden passar més sense menjár. Ell, aguantaria encara, pero la dona i la nena son massa delicades.

I de sobte li acut demanar caritat. Més quan una senyora o senyor passen pel costat seu i va per estendre la mà, l braç se li resisteix, la gola se li núa. Resta plantat a l'acera, mentres la gent com cal, prenent-lo per un borratxo s gira a mirar la seua cara esquerpa d' afamat.

III

La dona de l' obrer ha baixat fins al brancal de la porta, deixant a dalt la nena dormida. Está molt magra, va vestida d' indiana i l' aire glaçat del carrer la fa tremolar.

A dalt del pís ja no hi té res; tot ho ha portat a empenyar. Vuit dies sense trevall hasten pera buidar la casa. El dia avans vengué a un drapaire l darrer grapat de llana del seu matalaç; aixís sen es anat tot ell, no restant-li ja més que la tela, que la pobra dona ha clavat davant la finestra pera privar d' entrar l' aire, perquè la nena estossega molt.

Sense dir-ho al seu marit, també ella ha cercat pel seu cantó. Més la crisis se mostra més crudel encara per les dones que pels homes. En els altres pisos del seu replá, hi ha desgraciades a qui sent plorar tota la nit. N' ha trobada una de plantada en un recó d' acera; un' altra ha mort, un' altra ha desaparegut.

Venturosament ella té per marit un bon home que no va a la taberna i si ls temps dolents no ls haguessin despullat de tot, estarien bé. Més ara ha cansat ja tot-hom, deu al flequer, a l' adroguer, a la revendaria i no gosa passar per davant de les botigues. A la tarda s'es arribada a casa de la seua germana pera enmanllevar-li una pesseta; però a casa d' aquesta hi ha trobada una tal miseria que l' ha feta plorar, no ha dit res i totes dues, ella i sa germana s' han desfet en llágrimes. Encara a l' anar-sen, ha promés a l' altra que li duria un bocí de pá, si son marit tornés amb alguna cosa.

El marit no arriba. La pluja cau, la dona s' soluja dins el portal i grans gotes esclaten als seus peus, mentres una polzina d' aigua va amarant son prim vestit. De tant en tant s' impacienta, surt, malgrat el xáfec, i sen va fins al cap del carrer pera veure si ovira al mig del pas a qui espera. I quan torna está xopa; s passa les mans pel cabell pera aixugar-sel i espera altra volta amb esgarriances de febra.

La gent que vá i vé l' atropella i ella s' aprima tant com pot pera no fer nosa a ningú. Els homes se la miren i sent tot sovint alenades tebies al coll. La gent de mal viure, el mateix carrer am son fane ses llums desvergonyides, la munió aturridora dels carruatjes li semblen desitjar agafar-la i llensar-la al mig del llot. Perqué té fam creu que l' han de pendre per una qualsevol. Davant veu un flequer i pensa en sa filla qu' ha deixat dormint a dalt.

A la fi, quan compareix el seu marit escorrent-se com un miserable per les parets, ella corre a trobar-lo i mirant-lo amb ansia.

—I dones!—li diu, a mitja veu.

No respon, abaixa l cap. Llavors ella es la primera de tornar-sen a casa. blanca com una morta.

IV

A dalt la nena no dorm. S' es despertada i ru-mia comtemplant el cap de candela qu' agonitza en un recó de la taula. Per la faç d' aquella nena de set anys, de fesomia marcida i seria de dona feta, apunta quelcom d' horrible i dolorós.

Está asseguda al caire del bagúl que li serveix de llit, am sos peus nusos i tremolosos, penjant; ses mans de nina malaltica apreten contra l seu

pit els draps que la cobreixen. A dins hi sent una ardència, un foc que voldria apagar. Pensa.

Mai ha tingut joguines, no pod anar a costura per falta de sabates. Recorda que quan era més petita sa mare la portava a pendre l sol; però d' aixó ja fa temps. Han tingut de desembarragar la casa i desde llavors li sembla que l fred hi ha bufat, que ja mai més ha tingut alegria i que sempre ha patit gana.

Un misteri hi ha, que al present i ja mai ha pogut compondre. ¿Es que tot-hom viu patint de fam? Ella ha probat d' acostumar-s' hi i no ha pogut. Pensa qu' es massa petita, que cal esser més gran pera saber-ho. Sa mare sab sens dupte aqueixa cosa que no volen dir-la als nens. Si gosés li preguntaria qui ens porta al mon pera fer-nos patir fam.

¡I aquella casa que lletja qu' es! Veu la finestra on bat la tela del matalaç, les parets están nues, els mobles coixos, tot respira aquella pobresa de golfa que l desespero de la miseria acaba d' entristir. Ignorant com es, creu haver somniat estrados abrigats i adornats amb objectes que lluen; acluca els ulls pera tornar-ho a veure i al través de ses primíssimes parpelles la claror de la candela s converteix en gran resplandor d' or dins de la

qual voldria entrar. Però l vent bufa i vé tal corrent d' aire per la finestra, que li ocasiona un accés de tos. Té ls ulls plens de llágrimes.

Avans, si la deixaven sola tenia por; ara no sab lo que li passa, tant se li endona. Com que desde air no ha tastat res, creu que sa mare es a cercar pa, aquest pensament la distreu; ja la veu llescar el pa a bocinets i ella ls pendrà poc a poc, un a un i fins hi jugará.

La mare ha arribat i l pare ha tancat la porta. La petita ls hi mira am sorpresa les mans a tots dos. I com no diuen res, al cap d' una bona estona repeteix la cantarella:

—¡Tinc gana, jo tinc gana!

El pare s' ha arreconat a l' ombra amb el cap entre ls punys i allá s' está aclaparat, sacudint-li a grans cops les espatlles el plor que vol sofocar. La mare ofegant ses llágrimes torna la nena al llit, la cobreix am totes les robes del pis, li diu que siga bona, que dormi. Més la nena qu' está petant de dents pel fred i que sent més cremós que mai el foc de son pit, s' atreveix un xic més. Se repenja al coll de sa mare i li pregunta baixet:

—Dieu-me mare, ¿perqué tenim gana?

EMILI ZOLA.

BUCÓLICA

*De la verda pineda
deixeu-me estar en l' ombra solitaria.*

*La sentor reinosa
sadollant-me els pulmons, de goig m' omplena;
i s balança suaument la fantasia
al perdre s mon esguard entre les taques,
que resaltant del cel, formen les copes
de luxuriant i verda cabellera.*

*Quan orbs de tanta llum mos ulls s' abaixen
a contemplar la plana qu' es a sota,
quasi perdut al peu de la montanya
el poble antic que l vell cloquer domina,
com un lliri perdut en la Natura,
se m presenta al devant, tranquil, poetic,
com els paratges de l' Arcadia idilica.*

*L' esparracat bailet de peus descalços
i barretina de color duptosa,
engegant el remat al tou de l' erba,*

*s' ajeu sota l' alzina centenaria
esperant la companya de fatigues
que vindrà, ben segur, com cada tarde.
La porqueirola espellifada i bruta,
de llavis de cirera, somrienta,
desperta al ensopit que la esperava.*

*El sol anega en llum la visió aquesta:
i al cantar de les aus alegradores,
i al xerroteig dels grills i les cigales,
am riallades fresques, ressonantes
com un esclat de vida que s' escampa,
la porqueirola i el bailet se conten
aquell amor que ls lliga i no endevinen.*

*Quan, encisat, contemplo la Natura
banyada de la llum al dolç esfluvi,
no men mouria més, m' inonda l' ánima
un inefable goig de pau suprema.
Que m sento gran en l' ombra solitaria
de la verda pineda!*

ENRIC BOSCH I VIOLA.

Exósmossis del Poeta

L' AVENIR

"El present i el passat sobre la terra...
 ail mos amics, heus aquí "pera mi" lo
 més insoportable; jo no viuria pas si no fos
 un visionari de lo qu' ha de venir"

NIETZSCHE.

«Jo visc pera l' Aurora del Demá. Pressento sa llum allá al lluny i la Nit no m sembla llarga. ¿Cóm podria jo suportar aquesta Nit rublerta d'udols que gelen la sang, que porta en ses tenebres crits dolorosos, si no pressentís enllá, molt lluny tal volta, un regne lluminós?»

Jo só un extrany en el Present: els homes, en les portes de llurs cases, veient-me atravesar els carrers errabont, ple de vida interior, abstret a totes les cridories i afalagances, diuen: «es el Desconegut que passa»—Jo porto dintre meu una visió de lo que serà.

I aquesta visió m fa viure, car ella es la meva realitat. En cambi, lo que m'envolta, lo que crida a mon entorn i mou els braços, lo actual, aixó que toco am les meues mans i miro amb els meus ulls, es pera mi un somni—un enguniós somni poblat de mentides.

Encare hi ha en el Present moltes ombres amorfes del Passat. Encara s' oieix caminar an els caminants que passaren. Però llatzera les entranyes del Present un dolor suprém. Observeu-lo, amics, aquest dolor: observeu-lo i estimeu-lo: mercés an ell un mon nou naixerá.

Una inquietut indefinible s' exten sobre la terra. Els estels, els estels blancs, rojos, grocs. daurats, «ataronjats com llanties morentes» llumenen misteriosament la extranyesa de les coses.

Hi ha vaguetats; hi ha incoerencies. La humanitat apar que surti d' un negre somni secular. Palpen els homes entre ls alts murs del dutbe. Cauen, s' aixequen tornen a caminar. El feble cos sagnant defalleix, però allá sobre la montanya hi ha un estel invisible que ls atrau. ¿Quina llum invisible es aquesta? ¿qué veuen ells allá en lo que no veuen?

Jo tinc gran odi an el Present. Pero no l vull enrunar: ell porta l' Avenir á dintre: já ls primers misteris del part el revelen.

Germans: ¿no sentiueus noves? ¿no veieu llums desconegudes?

Obriu ben be ls ulls, mireu intensament com assedegats de la gran Claror, volgient qu'entri en vostres ulls la perspectiva immensa: afineu l' oido pera sentir distintament totes les veus i tots els sons.

¿No sentiueus res? ¿no veieu quelcom que se

anuncia juvenívolament triomfant més enllá de les tristors i curdeltats d' avui?

Poseu tot el vostre esperit en la montanya: feu el dó de vosaltres mateixos an el Gran Dia que vindrá. Creeu el Demá, oh, vosaltres els qui no esteu contents entre les injustícies del nostre temps, els pessimistes actuals, els que execreu an els assessins condecorats de pobles, els que tremoleu davant les mares que donen, com ofrena d' odi, el bes gelat de la miseria an els seus fillets. Poseu-la vosaltres, els que patiu tant, els qu' estimeu tant, poseu-la vosaltres la nova pedra, i en ella la vostra ánima, i la fareu immortal. Qu'en l' esforç hi hagi el vostre gran ofriment i ningú arrencará del sol la pedra, ningú destruirá la Obra. Comuniquen-li el vostre amor pera que palpiti en ella com un cor poderós, una vida que no pugui morir mai...»

El Poeta ha donat aixís, en tres ó quatre estrofes, troços del seu cor que s renova sempre, i ha entrat altra vegada dintre seu, en un ombrivol soliloqui de l'esperit, substituint a la exósmossis la endósmossis.

Jo l'he vist vagar aquesta tarda, esquerp i solitari, en el Camí. Era la hora de les veus apagades, dels sons moribonds, de les coloracions indecises. Jo l'he vist an el Poeta, que cerca la solitud feconda, que passa per camins de meditació, pera donar demá, am son ánima, una llum nova a tots.

CARLES RAHOLA.

Pasqua Florida

(An En Josep Bofill i de Carreras.)

Com relluia la sala del ball amb aquell bé de Déa de noies maques, totes plenes de sedes, cintes i flocs. Quins pentinats més escaients portaven totes. Quines rialles, quin enraonar i am quina afició esperaven que comencés el primer waltz.

Set setmanes sense ballar, set setmanes privades d'aquella satisfacció immensa de viatjar pel país dels somnis en braços del jove estimat les unes, de giravoltar al compás d'airoso música bo i parlant, rient i aturdint-se sense pensar am res més que am divertir-se força, força, les altres, i totes, set setmanes condepnades a no lluir sos encants, grans sempre, pero molt més al reflexe de la llum artificial que sempre hi vessa a dolls a la sala de ball.

Començá l primer waltz i a les poques notes ja no quedava ni una sola noia que no ballés. Aquell dia

tots els joves semblaven no ser-hi a temps per la pressa que s donaven en treure les noies a ball: clar, si també an ells els semblava que feia un any que no havien ballat. I tot-hom ballava am gran delit, i fins els músics, sempre calmosos, aquell dia bufaven a tot pulmó. Tot-hom reia, tot-hom estava alegre, balladors i espectadors. L' ambient de la sala era ambient de joia i vida jove.

Solzament en un recó hi havia una cara que desdeia de les altres, la den Lluís, aquell jove avans sempre am la rialla a flor de llavis, tenint sempre una paraula amanida pera fer riure a les noies; aquell esbojarrat que ja feia set setmanes que no reia, que de sa boca ja no sortien aquells acudits portadors de l'alegría allà ont ell era; la sola cara trista era la den Lluís, aquell que tota la Quaresma l vejereu passejar sol, abstret, trist i fins a voltes amb els ulls humitejats per una llagrimota que, traidora, sortia a descobrir an els altres les penes qu' ell passava. En Lluís enamorat fortament de la Maria, era la sola nota discordanta d' aquell aplec de gent jove, alegre i divertida sense cap més dèria que saltar i ballar.

Pobre Lluís! i com sofria. Oh i l que m t'ocarà patir, que s deia ell am tota la raó. Sols pot figurar-se-ho qui com ell hagi estimat am tota l'ánima a una dóna que no l'ha atès i que la veu ballant alegre i riallera, més maca que mai, en braços d'un altre.

Lo que llavors en Lluís sentia, era una barreja d'amor i odi immensos, uns desitjos folls d'escanyar a l'altre i emportar-sen an ella lluny, ben lluny, corrent, a tot correr fins arribar a un lloc que ningú pogués trobar-lo, i estar amb ella sempre, eternament, repetint-li una i mil voltes que la estimava am tot el cor, que la volia més, molt més que a tot lo d'aquest mon i de l'altre; i estar sols, posseint-se, sent ben bé l'un de l'altre, omplenant-la de besos, abraçats.... i enmirallar-se en sos ulls: aquell troç de cel. Sos ulls tant hermosos, que sempre ls veia. despert i adormit, treballant, sempre, sempre, mai el deixaven aquells ulls.... I fantasiant i somniant d'aquesta manera, deixant-se portar per sos químeries ensomnis se creia realment amb ella que també l'estimava, i llavors sa cara fosca i trista se alegrava, una rialleta floria en sos llavis, i son esguart brillava, brillava vessant joia.

Més, la fressa de la música l tornava al mon de les seves penes i tornava a entristir-se, i sos ulls brillaven, sí, més amb un brill basardós que traslluía aquella barreja d' amor i odi immensos.

I de cop se trobava an aquell darrer dia de Carnestoltes en que ell era l qui ballava am na Maria, ell era qui la tenia en sos braços, ell el qui sentia l'escalf de son alé i l bategar de son pit, ell qui amorosament la tenia presa, amb un cuidado gran com si tingués por de trencar-la, i tornava a alegrar-se sa cara no més recordant aquells moments. Més, de sopte els muscles de son rostre tornaven a con-

traure-s i la tristesa tornava a reflexar-se en son esguart, recordant aquell darrer waltz en quín, ell entre les esbojarrades giravoltes de la joventut folla i seny-perduda, am paraules tot just de sos llavis eixides, amb els ulls veçant d' amorosa tendresa i amb una estranya barreja de por i valentía a l' hora, havia declarada son amor a la Maria; recordava que despres d' ell haver-li dit am paraules que portaven un troç de son ánima: Maria t' estimo, t' estimo molt, moltíssim. ¿vols estimar-me tú? ella la crudel, la sense ánima, per tota resposta va esclafir una riallada forta, estrident que, barrejant-se amb el darrer compàs del waltz repetit quatre vegades, aná a clavar-se com la freda fulla d' un punyal en el cor de l' enamorat Lluís. Desd' aquell dia, ell no hi havia parlat més, no s' havia atrevit a apropar-s-hi tant sols de por de tornar a sentir aquella riallada.

El ball anava acabant-se depressa, com totes les alegries que s poden gaudir en aquest mon. Estava per començar el darrer waltz i en Lluís, d'esma girá ls ulls en vers la Maria qui, tota serios i cara-trista, s' estava assentada entre ses companyes que reien parlant depressa, depressa, com si volguessin afanyar-se a gosar els pocs moments d'alegría que restaven, i vegé qu'ella també el mirava an ell, amb esguart plè de penediment i d' amorosa confessió, i aixecant-se, rialler, am la mateixa expressió de cara que li era habitual set setmanes endarrera, aná a oferir son braç a la Maria.

Ella s torná vermella, despres s' esblaimá i mig tremolant s' agafá del braç d' ell. Començaren a ballar, barrejaren-se am les altres parelles qu'esbojarrades giravoltaven, i sense dir-se una paraula transcorregué gairebé tot el ball. Anava a acabar-se, quan en Lluís amb els ulls clavats en els d' ella, tremolós digué am veu apagada i temerosa ensemps que rublerta de passió: Maria, t' estimo, t' estimo am tota l' ánima! ¿vols estimar-me tú?...

Els llavis d'ella tot just se desclogueren pera donar pas a un sí qu' arivá al cor den Lluís com arriava la rosada a les fulles d' una flor recremada pel xardorós sol d'una tarde d'estiu, i de sa gorja sorti potent i fort un crit de joia, ensemps qu' estrenyent entre sos braços a la dóna qu' acabava de retornar-li la vida li deia: gracies, oh, gracies Maria.

I aquell crit de joia d' ell com avanç la riallada d' ella, aná a barrejar-se amb el darrer compàs del waltz, que també hagué de repetir-se quatre voltes pera satisfer els desitjos d' aquella joventut folla i seny-perduda ubriaca de joia i d'alegría.

JOAN LINARES i DELHOM.

Una cançó trista

El cap jup, la esquena corva,
i endavant el mocador
que li eclipsa casi el rostre
resguardant-li aixís del sol,
assegada en l' aspra sorra
na Mariagna passa ls jorns
remendant am ma lleugera
els ormeigs dels pescadors.

Mentres va teixint les malles
canta am veu de rossinyol:
ses canturies melangioses
deixen l' ànim agredolç

Vell patró per lla a la vora
va arrançant la embarcació:
fa la cara forastera,
car al poble hi es de nou.

Estona ha que se la escolta,
que sent grat per les cançons;
les que canta na Mariagna
li han robada la atenció.

A l' anar-sen de la platja
de la Agneta passa aprop.

—Deu te guard, remendadora,
segons veig t hi afanyes molt.

—Deu vos guard....m' ho prenc a l' aire.

—I refilas que es un goig.

Te he escoltat mentres cantaves....
vaja un cant corprenedor!

Mes cançons totes son tristes,
que no m plauen si no n son.

—Que tens penes?

—N' he tingudes.

—I han fugit?

—Pro no els records.

—Son tant tristes com aquestes
les que sabs?

—I més i tot.

—Jo n sé una que n' es força.

—Com se diu?

—No té pas nom.

—Voleu dir qu' es com les meves?

—No n' hi ha un' altra en tot el mon.

Qui la canta s' hi ennuega.

qui la sent té un pes al cor....

—Jo l tinc fet a les borrasques,

no el commouen les cançons.

—Es que he vist algunes voltes

doblegar-sen de més forts.

—Si el que canta s' hi ennuega,

com podeu cantar-la vos?

—També ho sé lo que son penes,

també l tinc masell el cor.

—Que m plauria el sapiguer-la!

—Vols sentir-la? Escolta, doncs.

Seu el vell sobre la sorra
i comença la cançó:

ella prou la escolta atenta
travallant amb el cap còt.

Si n' es trista la tonada,

n' és molt més la relació:

cada nota una harmonia,

un poema cada mot.

Es un cant ple d' amargura

com gemec d' un moribond,

com un preg que se perllonga.

com un eco llastimòs.

La donzella va entristint-se

fins que s sent els parpres molls,

se li forma un nú a la gola,

i li escapa algun sanglot;

i al moment que l vell acaba,

desfogant son feble cor.

—Tan mateix n' es un xic massa....

diu, al temps que esclata en plor.

JOAN BTA. CAMÓS.

A una dóna

Riereta avall baixava una rosa....

riereta amunt volava un ocell....

J. VERDAGUER.

Naixies a montanya còm flor plena d'aromes;
brèssaren, els teus somnis, pinsans i russinyols;
ompliren tos desitjos a boca i cor que vols,
i t vas tornar moixó d' esborrifades plomes.

Tes galtes, d'ufanor, semblaven dugues pomes
rosades i botides pel fresc dels aiguerols;
dormies confiada sotjant els ventijols
que anaven destrenant els saules de les comes

I vas anar creixent, joiosa, escotorida. ..
not van ala-trencar les penes de la vida;
tos pares bé t guardaren del baf esmortidor;
pro aixís que fora niu pegares embransida,

vibrant sageta d' or obri en ton pit ferida
soptan-te en tal espaume la veu d'un fals amor.

Te veig enjoiada, radiant de bellesa
sortir indolenta del magic palau;
dels cors que al pas troves, si vols, tens la clau;
del pler moridor ten diuen deesa.

La digna matrona sen tē per ofesa
si un esguard li envies de ton ullet blau.
La llum del plé dia, que poc que t' escau!
pels antres llueix ta lleu gentillesa.

I sempre a trenc d' auba un bes te desperta,
un bes que desboira ton front entelat.
Ta cambra poc ans tant freda i deserta,
de llum i de vida s' es are inundat.
Ja mare, amorosa, n' estás pla ben certa
que l fill que anyoraves et riu al costat.

ANTON BUSQUETS I PUNSET.

Els pobles morts

Sí, que ls conexéu els pobles morts. Son aquella munió de cases grises, de taulades humides i llotoses, sobre quines sobresurt un campanar enrunat.

Els havéu vist al creuar en tren les planes immenses, les valls ombrívols, les alteroses montanyes quins cimals s' amaguen entre núvols blancs que semblen de cotó.

Els havéu vist al creuar les carreteres polçoses bordejades per dos rengleres d' arbres migrats. . . . .

I tots vos han semblat iguals: tots igualment miserables.

Si ls oviréu a l' estiu, ls recobreix una capa blanquinosà de pols i resten mig amagats entre la verdor que ls volta.

Si ls oviréu a l' hivern, els veuréu envoltats en la boira humida, esfumats sos contorns destacant-se com una taca grisa entre la blavor blanca de la boira.

Son aquets els pobles morts. No s' engrandeixen; sembla que les dones hagin perdut llur feconditat; la població resta la mateixa sempre.

Sos habitants tenen un deix extrany; trevalen la terra per viure, tan sols per viure; son aspecte es d' aburrert, de masell: tanbé son morts com el poble.

No la gaudeixen la vida: la alegria hi llisca tan sols una volta a l' any, passant-hi lleugera; una volta a l' any, entre ls sons de la cobla, semblen revifar-se ls habitants masells i les casotes ennegrides; més aquell esplet passa com una ventada, fuig del poble lleuger per romandre-hi altra volta l' ensopiment, la xafagor de la calma, el silenci pregón de la mort.

No, no la tenen la vista riallera dels blancs poblets de marina a quins peus juguineja la aigua deixatant-se en sarrells d' espuma; no la coneixen la grandiositat i la bellesa de les postes del sol, de les platjes arenosas i dels imponents acantilats de la costa; com tanpoc frueixen dels panorames am termes moradencs o blaus, que la vista fita en les alteroses montanyes.

Son els pobles del sofriment, els pobles miserables i masells i els pobles morts!

JOAQUÍM PLA.

NOVES

CONGRÉS DE LA LLENGUA CATALANA.—L' eminent filòlec, l' apóstol infatigable de la Llengua patria, l' home d' una activitat tant gran que ratlla les fites de lo sobre-humà, el amic del cor, Mossen Antoni M.ª Alcover, no

content am la reconstitució de la llengua catalana que porta entre mans, am la grandiosa obra del Diccionari, no content am publicar en son Bolletí, gairebé mes per altre vers llibres de filologia, s' ha posat al demunt un' altra càrrega: s' ha proposat celebrar un Congrés de la Llengua Catalana.

Conta ja am la adhesió dels principals filòlecs catalans i dels mellors de l' extranger. Entre aquestos sobresurten els Doctors Schadel, Hadwiger, Couson, Saroihandy, i Fulché del Bosc, de renomada universal.

Els temes proposats per Mossen Alcover son vint-i-cuatre, i tots ells d' importancia capital.

Nosaltres fem vots pera que l' éxit del «Congrés» sobrepuji els desitjos dels més entusiastes i no cal dir am quin goig oferim nostre modest concurs si es que pod esser util, i am l' interès que recomanem an els nostres abonats el que ajudin am totes ses forces i a la mida de llurs possibles idea tan hermosa i que ha de donar tant bells resultats, fixant la catalana sintaxis que avui, en general, es tributaria d' altres llengües tot i tenint-ne de ben nostra.

Prometém en altres números i am la firma de persona de reconeguda competencia, ocupar-nos extensament del projecte de Mossen Alcover, a qui enviém nostra més entusiasta felicitació.

En el nombre prop-passat, degut a la pressa am que degué confeccionar-se, en la hermosa poesia de D. Albert de Quintana, «Al castell del Montgrí», ens passaren qualques errades que l bon sentit de nostres abonats degué corretgir, més que creiem oportú senyalar.

En la terça estrofa allà on diu *portant entre les mans etc. i cridant dels avis etc.*, deu dir *portau i cridau*, ont hi ha *pagesos remença* ha d' haver-hi *pagesos de remença*; en la quarta estrofa allà on diu *de nostre honor* ha de dir *de vostre* i on diu *dureu la vestimenta* ha de dir *durem*.

Aquells versos den Quintana inspirats i vivrants d' amor a la Patria, foren publicats per primera vegada l' any 1868 en la important «Revue del langues romanes».

Está en estudi en el teatre Romea de Barcelona, el drama en dos actes *Esclat de vida* original de nostre amic i col·laborador en P. Colomer i Fors.

LLETRA DE GERONA.—Un aconteixement artístic de veritable importancia tindrà lloc properament en aquesta Ciutat: ens referim al concert que donará en la hermosa sala del

Teatre Principal l'eminent pianista Sr. Granados. La fetxa que deurán assenyalar am pedra blanca tots els nostres aficionats a la bona música, es la del 15 d'Octubre. Aquella nit de serenitat i altesa deixondirán les ànimes mig adormides de molts fills d'aquesta Ciutat anyoradissos de tanta bellesa. Aquella nit serà redemptora de la vulgaritat que ns envolta, que s barreja a l'aire que... no respirém, que poc a poc, astutament, se ns fica a dintre.

Quan s' hagi celebrat el concert en parlarem. Avui judiquin els lectors d' EMPORIUM de lo escullert i magne que serà, pel següent programa:

Primera part

- 1.º Sonata. I en sol major.
- Sonata. III en id.
- Sonata. IV en fa major.
- Sonata. IX en si major.
- Sonata. XV en re menor, (alla tocatta). Scarlatti.
- 2.º (a) «Nocturno», en do sostingut menor (op. 27).
- (b) «Polonesa» en mi bemol menor (op. 26 n.º 2).
- (c) «Vals» en do sostingut menor (op. 64 n.º 2).
- (d) «Balada» en la b. major op. 47. Chopin.

Segona part

- «Sonata» n.º 14 op. 27.
- (a) Andante.
  - (b) Scherzo.
  - (c) Final, Allegro molto. Beethoven.

Tercera part

- 1.º (a) «Danza» Andaluza.
- (b) «Danza» Valenciana.
- 2.º Escenas Romànticas.
- (a) «Allegretto» sentimentale (Introducció).
- (b) «Escena» entre l poeta i l russinyol.

- (c) «Duo» appassionato.
  - (d) «Epilec» (andantino poético).
  - 5.º «Allegro» de concert. Granados.
- Piano gran cua Ortiz i Cussó.

No devém termenar sens dir que la vinguda del preclar music se deu al conegut violoncellista Sr. Sobrequés, qui no ha reparat en sacrificis pera lograrho. Remerciati sigui per tots els que somniem... (truites, no es veritat *lecteur paisible et bucolique?*) i *sentim-SENTIM* per nosaltres, per plenitud anímica, entre mig de tanta gent que no sab *badar*... Ah! benaurats els que saben *badar* força, els encantats, que passen per la vida am l' esguart extasiat, fugint de la vulgaritat i la tontería!

—Ha quedat constituída en aquesta Ciutat una Sub-Redacció de EMPORIUM, qual domicili serà al carrer de Sta. Clara, número 4, 3.º, 2.ª. La compondrán los següents companys en art i en lletres:

PRUDENCI BERTRANA,
XAVIER MONTSALVATJE,
MIQUEL DE PALOL,
JOAQUIM PLA,
CARLES RAHOLA

Els escriptors que vulguin trasmetre qualque treball pera aquesta revista, i que pel lloc on resideixin o per altres circumstancies els hi vingui mellor, podran adreçar-se a dita Redacció a Gerona que s proposa treballar am fermesa i amb altesa d' ideal pera secundar la hermosa tasca que vol fer i realisarà complertament EMPORIUM.—R.

Estampat a can JAONOLA i RIBAS

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

Surt els dies 15 i 30 de cada mes

LLISTA DE COL-LABORADORS

G. Alomar — S. Albert — J. Baró — J. Bonet — P. Bertrana — A. Busquets i Punset
Enric Bosc i Viola — Maria G. Bassa i Rocas — Josep Barceló — Raimon Casellas
J. B. Camós — V. Catalá — J. Cusi Fortunet — P. Creuet — F. Carreras i Padrós — P. Colomer
L. Dalmau — L. Escardot — J. Estrany — J. Ferrer i Mascort — Josep Figa — E. de Fuentes
J. M.ª Folc i Torres — I. Iglesias — J. Gai de Montellá — J. Linares i Delhom — J. Llongueras
J. Massó i Torrents — J. Maragall — Ll. Millet — F. Marull — Xavier Montsalvatje
Antón Masferrer — Ll. Matas i Carré — Ricard Martin Martí — T. Monegal
M. de Palol — F. Palma — E. Paz i Marcalló — F. Pedrell — Joaquim Pla
Josep Palahi — J. Pin i Soler — Vicens Piera — Francisco Pi i Pi
J. Pous i Pagés — F. Presas i Suarez — F. Pujulá i Vallés
J. Ruirá — J. Rosic — M. Roger i Crosa — Carlos Rahola
Miquel Roger i Crosa — Josep Roig Ruiz — E. Tintorer
F. de P. Vasquez — Joan Vergés i Barris
Artur Vinardell i Roig

Sant Sebastiá, 29. - PALAFRUGELL — Preus de subscripció: mig any, 3 pessetes

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

Botet y Bladó

GRAN SURTIDO

— en —
generos de punto

38 - CALLE BOQUERIA - 38

MANTAS DE VIAJE

PAÑOLERÍA

en seda é filo

BARCELONA

NOVEDADES PARA CABALLERO Y SEÑORA

Los remedios homeopáticos que el
Dr. FUREST emplea para tratar á
los enfermos TIFÓDICOS, son:

SOLUBILIS
RHUS-TOXICOLENDRUM
BRIONIA-ALBA
y **BELLADONA**

CLINICA FUREST Teléfono **GERONA**
—207—

Francesc Marull. - Palamós

Representacions i Comissions

Agent de Segurs
Contra - Incendis,
Marítims
i de Vida

Suscripcions a periodics
i Comers de llibres

Venda d' objectes
pera la fotografia

Admissió de encàrrecs
de treballs d' imprenta
i d' encuadernació

TEODOR NICOLAU

PLATEJADOR i DAURADOR

Se restauren objectes de metall per deteriorats qu'estiguin, com son aparatos de gas i objectes de luxu daurats, platejats ó bronzejats.
Reparacions o soldadures de metall i plata.
Especialitat en platejar cuberts. (SE GARANTEIX SA LLARGA DURACIÓ).
Se restauren objectes d' iglesia.
Se daura i plateja al foc i al Galbano-plastic.
SE GARANTEIX LA CONSERVACIÓ dels banys donats en els aparatos de llum dels cafés i casas particulars.

Pera els encarrecs dirigir-se al carrer de les Botines, 6, Palafrugell, casa J. NICOLAU, encuadernador.

FUMADORS

PER CONSERVAR

LA SALUT

Fumeu el paper SIMÓ

Bierge y Casals

Rech, 10 - BARCELONA

CONSERVAS,
QUESOS
Y MANTECAS

La casa que más exporta al Ampurdán

JOANOLA i RIBAS

IMPRESSORS

29, Sant Sebastiá, 29 -- PALAFRUGELL

Treballs tipogràfics de totes classes

Confitería i Pastissería

DE

DOMINGO SABATER

Elaboració dels renomats BISCUITS FUL-LATS, MODERNISTES, HEROES, AD-METLLATS i tota classe de PASTES.

Gran varietat de capses de totes mides amb assortit de classes.

LA BISBAL

Plaça de la Constitució, cantonada al carrer de les Donçelles

FRANCESC CANET

Llibrería - Revistes - Diaris

2 = Pujada al Castell = 2 * FIGUERAS